

Svenska tidsprepositioner – Kompletterat referensmaterial för TISUS-förberedelse

Tidsprepositioner besvarar fyra grundfrågor: **När?**, **Hur länge?**, **Hur ofta?** och **Hur fort?**. Valet av preposition styrs av vilken fråga uttrycket besvarar, vilket tidsord som följer (år, vecka, dag, dygn, natt, månad, årstid, helg, klockslag), om händelsen är förfluten, pågående, framtida eller återkommande, samt om substantivet står i bestämd eller obestämd form.

1. Övergripande systematik

Svenskan saknar en 1-till-1-motsvarighet till engelskans *at/on/in*. Tidssystemet styrs av fyra parametrar:

1. **Funktion** – tidpunkt, varaktighet, frekvens eller hastighet.
2. **Tidsord** – år, vecka, dygn, natt, månad, årstid, helg eller klockslag följer olika mönster.
3. **Temporalt perspektiv** – förfluten, pågående, framtida eller återkommande tid.
4. **Substantivets form** – bestämd eller obestämd form (jfr *på lördag* mot *på lördagen*).

Många tidsuttryck är ordklass tekniskt **adverb** (t.ex. *i går*, *i morse*, *i somras*) men betes sig som prepositionsfraser. Enligt SAOL och Svenska Akademien skrivs de alltid **isär** i formell skrift: *i går*, *i dag*, *i kväll*, *i morgon*, *i morse* – inte *igår*, *idag* osv. Detta är ett ovillkorligt krav i TISUS skriftliga del.

2. Huvudreferenstabell – tidsprepositioner

2.1 Prepositionen i

Användning	Regel	Exempel
Månader	<i>i</i> + månadsnamn (samma form i framtid/dåtid)	<i>Jag började i augusti. Jag ska börja i augusti.</i>
Innevarande/kommande årstid	<i>i</i> + årstid utan ändelse	<i>i sommar, i höst, i vinter, i vår</i>
Förfluten årstid/helg	<i>i</i> + årstid/helg med -as / -s	<i>i somras, i höstas, i vintras, i våras, i julas, i påskas</i>
Innevarande/kommande helg	<i>i</i> + helg	<i>i jul, i påsk, i pingst, i midsommar</i>
Veckodag i förfluten tid	<i>i</i> + veckodag + -s	<i>i måndags, i tisdags, i fredags, i söndags</i>
Tidpunkter idag	<i>i</i> + dygnsdel	<i>i morse, i förmiddags, i eftermiddag, i kväll, i natt</i>
Allmän närliggande tidpunkt	– (adverbialt)	<i>i dag, i går, i förrgår, i morgon, i övermorgon</i>
Varaktighet (positiv)	<i>i</i> + tidsmängd	<i>Jag har bott här i tre år.</i>

Användning	Regel	Exempel
Frekvens med tidsord utom år/dag/dygn/natt	<i>i</i> + bestämd form	<i>två gånger i veckan, tre gånger i månaden, fem gånger i timmen, en gång i kvartalet</i>
Period-delar	<i>i</i> + del	<i>i början, i mitten, i slutet, i fortsättningen, i livet</i>

I varaktighetsfraser kan *i* strykas eller bytas mot *under*: *Jag har bott i Irland (i/under) två år.*

2.2 Prepositionen **på**

Användning	Regel	Exempel
Veckodag i framtiden	<i>på</i> + veckodag (obestämd)	<i>på måndag, på lördag</i>
Återkommande dag/dygnsdel	<i>på</i> + bestämd form	<i>på morgonen, på kvällen, på fredagen, på julen, på sommaren</i>
Generell vana (plural)	<i>på</i> + bestämd plural	<i>på morgnarna, på somrarna, på torsdagar</i>
Hastighet – "Hur fort?"	<i>på</i> + tidsmängd	<i>Han springer 100 m på 10 sekunder. Jag cyklar dit på en kvart.</i>
Negativ varaktighet	<i>inte ... på</i> + tid	<i>Jag har inte sovit på tre nätter.</i>
Efter superlativ och ordningstal	<i>på</i> + tidsmängd	<i>Det är det bästa du har gjort på tio år. De grälade för tredje gången på en vecka.</i>
Förfluten dag i pressspråk	<i>på</i> + best. form	<i>Den misstänkte häktades på tisdagen. (= i tisdags)</i>
Decennier och sekel	<i>på</i> + årtionde/sekel	<i>på 1990-talet, på 2020-talet, på 1800-talet</i>

2.3 Prepositionen **om**

Användning	Regel	Exempel
Tid från nu till framtid	<i>om</i> + tidsmängd	<i>Jag kommer om två timmar. / Vi ses om en vecka.</i>
Frekvens med år, dag, dygn	<i>om</i> + bestämd form	<i>tre gånger om dagen, en gång om året, två gånger om dygnet</i>
Återkommande dygnsdel (ålderdomligt/formellt)	<i>om</i> + bestämd form	<i>Han försover sig om morgnarna. (modernt språkbruk föredrar på morgnarna)</i>

Om används aldrig om förfluten tid.

2.4 För ... sedan

Diskontinuerlig konstruktion för avstånd i tid bakåt: *Jag flyttade hit för tre år sedan. / Han ringde för en stund sedan.* Kombineras nästan alltid med **preteritum** – aldrig perfekt.

2.5 Sedan / alltsedan / ända sedan

Markerar **startpunkt för pågående handling** och kombineras med **perfekt** eller **presens**.

Variant	Användning	Exempel
<i>sedan</i> + tidpunkt	startpunkt	<i>Jag har bott i Stockholm sedan 2019.</i>
<i>sedan</i> + tidsmängd (+ <i>tillbaka</i>)	duration räknad till nu	<i>Jag bor i Lund sedan tre år (tillbaka).</i>
<i>alltsedan, ända sedan</i>	förstärkt, formellt/skriftspråk	<i>Vi har varit vänner ända sedan barndomen. / alltsedan studietiden</i>

Skillnad för...sedan ↔ sedan: *för...sedan* = avslutad handling, *sedan* = handlingen fortgår.

2.6 Under

Markerar hel tidsperiod, ofta mer formellt än *i*: *Under sommaren reste vi mycket. / Under 1800-talet var Sverige fattigt. / Han var minister under fem år.*

2.7 Vid

Ungefärlig tidpunkt: *Vi ses vid lunch. / vid midnatt.* Med mönstret *vid* + räkneord + *-tiden* för ungefärligt klockslag: *Kan vi träffas vid tretiden? (≈ kl. 15).* Vid samtidighet med händelse: *vid ankomsten, vid födelsen, vid valet.*

2.8 Mot / emot

Närmar sig en tidpunkt: *mot kvällen, mot slutet av mötet, natten mot den 10 november.* Formen *emot* används mest efterställt i partikelverb (*ta emot*).

2.9 Från ... till / fram till

Konstruktion	Användning	Exempel
<i>från X till Y</i>	tidsintervall	<i>från klockan 9 till klockan 18</i>
<i>fram till</i>	mer betoning på slutgränsen	<i>fram till år 2020, fram till midnatt</i>
<i>ända till, ända fram till</i>	förstärkt slutgräns	<i>ända till nästa år</i>
<i>från och med (fr.o.m.)</i>	startpunkt inklusive	<i>från och med fredag</i>
<i>till och med (t.o.m.)</i>	slutpunkt inklusive	<i>till och med söndag</i>

2.10 Till

Användning	Exempel
Tidsgräns (avslutad)	<i>Jag bodde i Istanbul till 2007.</i>
Framtida helg/årstid (talspråkligt vanlig)	<i>till sommaren, till hösten, till jul, till påsk</i>
Riktad mot tidpunkt	<i>Vad ska du göra till helgen?</i>

2.11 Efter

Tidpunkt senare än referenspunkt: *efter mötet, efter klockan tre, efter jul*. Som subjunktion: *efter att han hade ätit*.

Skillnad efter ↔ om: *Efter* utgår från en händelse, *om* räknar tid från nu. *Jag ringer dig om en timme* (en timme från nu) ↔ *Jag ringer dig efter mötet* (efter en specifik händelse).

2.12 Före och innan

Funktion	Vanligaste val	Exempel
Preposition + substantiv	<i>före</i> (traditionellt, akademiskt)	<i>före mötet, före klockan sju, före jul</i>
Preposition + substantiv (modernt också accepterat)	<i>innan</i>	<i>innan mötet</i> (godtagbart enligt Isof)
Efterställd bestämning – helt utbytbara	<i>före = innan</i>	<i>året före = året innan</i> (Isof bekräftar likvärdighet)
Subjunktion (med bisats)	<i>innan</i>	<i>Jag åt innan jag gick.</i>

I formell akademisk text rekommenderas *före* som preposition och *innan* som subjunktion, även om bägge prepositionsfunktionerna numera är normerade.

2.13 Inom

Tidsgräns – senast vid en framtida tidpunkt: *Arbetet ska vara klart inom en vecka*. (= senast om en vecka, kan ske tidigare). Även: *inom överskådlig framtid, inom kort, inom en månad*.

Skillnad om ↔ inom: *om en vecka* = exakt om en vecka. *inom en vecka* = någon gång under den närmaste veckan. Klassisk TISUS-fallgröp.

2.14 Framemot / fram emot

Enligt Institutet för språk och folkminnen (Isof) skiljer man:

- **Hopskrivet framemot** – tidspreposition (~"ungefär vid"): *Framemot påsk börjar träden få knoppar. / Festen pågick framemot tolvtiden.*
- **Särskrivet fram emot** – när *fram* är verbpartikel: *Jag ser fram emot påsk. / De gick fram emot stupet.*

2.15 Intill och gentemot

Preposition	Tidsbetydelse	Exempel
<i>intill</i>	"ända fram till" (skriftspråkligt/formellt)	<i>intill denna dag, intill sista stund</i>
<i>gentemot</i>	relationell, jämförande i tidssammanhang	<i>Försäljningen har ökat gentemot förra året.</i>

2.16 Sammansatta tidsprepositioner

Fras	Betydelse	Exempel
<i>i och med</i>	samtidigt som / vid tidpunkten för	<i>I och med att lagen trädde i kraft ...</i>
<i>under loppet av</i>	inom (en period)	<i>Under loppet av tre dagar fick han svar.</i>
<i>inom loppet av</i>	inom (snäv period)	<i>inom loppet av en timme</i>
<i>i samband med</i>	samtidigt som/i anslutning till	<i>i samband med valet, i samband med invigningen</i>
<i>vid tiden för</i>	runt tidpunkten för (formellt)	<i>vid tiden för andra världskriget</i>
<i>fram till</i>	upp till en gräns	<i>fram till midnatt</i>
<i>ända till / ända fram till</i>	hela vägen fram till (förstärkt)	<i>ända till nästa år</i>
<i>ända sedan / alltsedan</i>	hela tiden från startpunkt (formellt)	<i>alltsedan barndomen</i>
<i>från och med / till och med</i>	inkluderande gränspunkter	<i>fr.o.m. den 1 januari t.o.m. den 31 mars</i>
<i>vid sidan av</i>	parallellt med	<i>vid sidan av studierna arbetade hon</i>
<i>i början/mitten/slutet av</i>	tidsspecifikation	<i>i början av maj, i slutet av 1990-talet</i>
<i>i mån av</i>	enligt tillgång på	<i>i mån av tid</i>
<i>på grund av</i> (p.g.a.)	orsaksuttryck (ej tid men ofta listad)	<i>på grund av sjukdom</i>

3. Specifika domäner

3.1 Klockslag och tidpunkter

Uttryck	Förklaring
<i>klockan tre / kl. 3</i>	exakt klockslag (ingen preposition framför <i>klockan</i>)
<i>vid tretiden</i>	ungefärligt klockslag, mönstret <i>vid</i> + räkneord + <i>-tiden</i>
<i>runt klockan tre, omkring klockan tre, vid klockan tre</i>	ungefärligt; <i>omkring</i> är mer formellt

Uttryck	Förklaring
<i>exakt klockan tre / prick tre / klockan tre prick</i>	precist
<i>kvart över tre, halv fyra, kvart i fyra, fem över tre, tio i fyra</i>	minutangivelser
<i>före klockan tre / efter klockan tre</i>	gräns
<i>fram till klockan tre</i>	duration med gräns

△ **Halv fyra = 03.30**, inte 04.30. Detta avviker från engelska, ryska, tyska m.fl. och är en mycket vanlig TISUS-fälla. I formell skrift används **punkt** mellan timme och minut: *kl. 14.30*. Kolon (14:30) är vanligt i digitala sammanhang men inte normen i löpande text.

3.2 Veckodagar – fyra olika konstruktioner

Tidsperspektiv	Form	Exempel
Framtid (närmaste kommande)	<i>på</i> + dag (obestämd)	<i>på måndag, på lördag</i>
Förfluten tid (närmaste gångna)	<i>i</i> + dag + -s	<i>i måndags, i tisdags, i fredags, i söndags</i>
Återkommande/vanemässigt	<i>på</i> + dag (best., singular/plural)	<i>på måndagar, på fredagen</i>
Förfluten dag i tidnings-/nyhetspråk	<i>på</i> + dag + best. form	<i>Riksdagen röstade på onsdagen.</i>

Studenter förväxlar ofta *på måndag* (= nästa måndag) med *på måndagen* (förra måndagen i pressspråk, eller återkommande "på själva måndagen i veckan") och *på måndagar* (= varje måndag).

3.3 Månader

Tidsperspektiv	Form	Exempel
Tidpunkt	<i>i</i> + månad	<i>i januari, i augusti</i> (samma i futurum/preteritum)
Hela perioden, betonat	<i>under</i> + månad	<i>under januari, under sommarmånaderna</i>
Pågående månad	(ingen prep.)	<i>denna månad, just nu i juli</i>

3.4 Årstider – fyra grundperspektiv

Förfluten ("i -as")	Pågående/kommande ("i")	Återkommande ("på")	Riktning ("till")
<i>i somras</i>	<i>i sommar</i>	<i>på sommaren / på somrarna</i>	<i>till sommaren</i>
<i>i höstas</i>	<i>i höst</i>	<i>på hösten / på höstarna</i>	<i>till hösten</i>
<i>i vintras</i>	<i>i vinter</i>	<i>på vintern / på vintrarna</i>	<i>till vintern</i>
<i>i våras</i>	<i>i vår</i>	<i>på våren / på vårarna</i>	<i>till våren</i>

3.5 År, datum och decennier

Uttryck	Användning
<i>år 2024</i> eller bara <i>2024</i>	tidpunkt; ingen preposition framför själva året
<i>under 2024</i> / <i>under år 2024</i>	hela perioden
<i>på 2020-talet</i> , <i>på 1990-talet</i> , <i>på 1800-talet</i>	decennium eller sekel; idiomatisk konstruktion
<i>under 1990-talet</i>	hela decenniet (vanlig i historieskrivning)
<i>i början/mitten/slutet av 1990-talet</i>	delperiod
<i>från 2010 till 2020</i> / <i>mellan 2010 och 2020</i>	tidsintervall
<i>den 24 december (2024)</i>	datum; ingen preposition framför <i>den</i>
<i>på den 24 december</i>	förekommer i talspråk och vid betonad tidpunkt; <i>den 24 december</i> är standard
<i>den 24/12</i> eller <i>24/12 2024</i>	skriftliga format för datum
<i>fr.o.m. den 1 januari</i>	inkluderande startdatum
<i>t.o.m. den 31 december</i>	inkluderande slutdatum

3.6 Helger

Förfluten	Kommande/pågående	Återkommande	Riktning
<i>i julas</i>	<i>i jul</i>	<i>på julen</i>	<i>till jul</i>
<i>i påskas</i>	<i>i påsk</i>	<i>på påsken</i>	<i>till påsk</i>
<i>(i pingstas / förra pingsten)</i>	<i>i pingst</i>	<i>på pingsten</i>	<i>till pingst</i>
<i>i midsommas</i>	<i>i midsommar</i>	<i>på midsommar</i>	<i>till midsommar</i>

3.7 Tidpunkter på dygnet

Uttryck	Funktion
<i>i morse</i>	tidigare idag, morgontid (alltid isärskrivet enligt SAOL/Svenska Akademien)
<i>i förmiddags</i>	tidigare idag, förmiddag
<i>i eftermiddag(s)</i>	<i>i eftermiddag</i> om kommande, <i>i eftermiddags</i> om gången
<i>i kväll</i>	denna kväll (kommande/pågående)
<i>i går kväll</i>	föregående kväll

Uttryck	Funktion
<i>i natt</i>	denna natt (både föregående och kommande beroende på kontext)
<i>i morgon bitti</i>	tidigt i morgon morgon
<i>på morgonen, på kvällen, på natten, på dagen</i>	återkommande, vanemässigt
<i>på morgnarna, på kvällarna</i>	varje morgon/kväll
<i>vid gryningen, i gryningen, vid skymningen, i skymningen</i>	tidpunkter, idiomatiska

3.8 Återkommande tider och frekvens

Konstruktion	Tidsenheter	Exempel
<i>en gång i + bestämd form</i>	sekund, minut, timme, vecka, månad, kvartal	<i>två gånger i veckan, tre gånger i månaden</i>
<i>en gång om + bestämd form</i>	år, dag, dygn	<i>tre gånger om dagen, en gång om året</i>
<i>en gång per + obestämd form</i>	alla tidsenheter, även <i>natt</i>	<i>fem gånger per år, tre gånger per natt</i>
<i>varje + obestämd form</i>	alla tidsenheter	<i>varje dag, varje vecka, varje sommar</i>

Per är det enda alternativet före *natt* (man säger inte *i natten, om natten* eller *i natt* i frekvensbetydelse).

4. Duration och hastighet – kritisk distinktion

Detta är ett av TISUS:s mest klassiska problemområden:

Konstruktion	Betydelse	Exempel
<i>i + tid</i>	positiv varaktighet	<i>Jag bodde i Lund i fem år.</i>
<i>under + tid</i>	hel period, ofta formellt	<i>Jag arbetade där under fem år.</i>
(ingen prep.) + tid	varaktighet (informellt)	<i>Jag bodde i Lund fem år.</i>
<i>på + tid (a)</i>	hastighet/genomförandetid	<i>Han läste boken på en kvart.</i>
<i>på + tid (b)</i>	negativ varaktighet	<i>Jag har inte träffat henne på två år.</i>
<i>inom + tid</i>	senast vid tidpunkten	<i>Klart inom en vecka.</i>
<i>om + tid</i>	exakt så lång tid från nu	<i>Klart om en vecka.</i>
<i>för + tid + sedan</i>	så lång tid bakåt (avslutat)	<i>för en vecka sedan</i>

Konstruktion	Betydelse	Exempel
<i>sedan</i> + tid	startpunkt för fortgående handling	<i>sedan en vecka, sedan 2020</i>

Klassisk kontrastserie för TISUS-träning:

- *Jag har bott i Sverige i två år.* → bor fortfarande, positiv varaktighet
- *Jag har inte varit i Sverige på två år.* → negativ varaktighet
- *Jag lärde mig svenska på två år.* → tog två år att lära sig (hastighet)
- *Jag kommer till Sverige om två år.* → exakt om två år
- *Jag kommer till Sverige inom två år.* → senast om två år (kanske tidigare)
- *Jag kom till Sverige för två år sedan.* → två år före nu (preteritum)
- *Jag bor i Sverige sedan två år.* → bor fortfarande (perfekt/presens)

5. Förväxlingsmatris – tio centrala prepositionspar

Tabellen visar vilka tidsprepositioner som vanligen förväxlas och **varför** distinktionen är viktig.

Par	Skillnad	Förväxlingsorsak
<i>i</i> vs <i>på</i> (varaktighet)	<i>i</i> = positivt, <i>på</i> = negativt eller hastighet	Båda översätts till engelskans <i>for/in</i> beroende på kontext
<i>om</i> vs <i>inom</i>	<i>om</i> = exakt; <i>inom</i> = senast vid	Båda översätts ofta till engelska <i>in</i>
<i>om</i> vs <i>efter</i>	<i>om</i> räknar från nu; <i>efter</i> relaterar till händelse	Båda översätts till <i>after/in</i> på engelska
<i>för...sedan</i> vs <i>sedan</i>	<i>för...sedan</i> + preteritum (avslutat); <i>sedan</i> + perfekt (fortgår)	Båda översätts till <i>ago/since</i>
<i>i lördags</i> vs <i>på lördag</i> vs <i>på lördagen</i>	förfluten / framtida / återkommande eller pressspråk	Form och bestämdhet bestämmer betydelse
<i>i sommar</i> vs <i>på sommaren</i> vs <i>till sommaren</i> vs <i>i somras</i>	kommande / återkommande / planerat / förflutet	Samma "huvudord" sommar, fyra tempora
<i>före</i> vs <i>innan</i>	gränsfall: båda möjliga som prep., <i>innan</i> primärt subjunktion	Modernt språkbruk har gjort dem nästan utbytbara som prep.
<i>under</i> vs <i>i</i> (varaktighet)	<i>under</i> = formellt, accentuerad period; <i>i</i> = neutralt	Båda fungerar i flera kontexter
<i>vid</i> vs <i>klockan</i>	<i>vid</i> = ungefärligt; <i>klockan</i> = exakt (ej preposition)	Felaktig <i>vid klockan tre</i> när <i>vid tretiden</i> eller <i>klockan tre avses</i>
<i>om kvällen</i> vs <i>på kvällen</i>	äldre/formellt vs modernt standard	Vissa läromedel listar <i>om</i> för dygnsdelar, modernt språkbruk har <i>på</i>

6. Vanligaste fel hos andraspråksinlärare

Felaktigt	Korrekt	Förklaring
<i>Jag ska resa bort sommar</i>	<i>Jag ska resa bort i sommar.</i>	<i>i</i> + årstid för kommande
<i>Det snöar ofta vintern</i>	<i>Det snöar ofta på vintern.</i>	återkommande → <i>på</i> + best. form
<i>Jag har bott här sedan tre år sedan</i>	<i>Jag har bott här i tre år / sedan tre år</i>	<i>sedan</i> och <i>för...sedan</i> blandas inte
<i>Han kom om tre dagar sedan</i>	<i>Han kom för tre dagar sedan.</i>	<i>om</i> = framtid, <i>för...sedan</i> = dåtid
<i>Vi ses i fredag</i>	<i>Vi ses på fredag.</i>	framtida veckodag → <i>på</i>
<i>Vi sågs på fredags</i>	<i>Vi sågs i fredags.</i>	förfluten veckodag → <i>i ...s</i>
<i>Jag jobbar i morgonen</i>	<i>Jag jobbar på morgonen.</i>	återkommande dygnsdel → <i>på</i>
<i>Klockan är halv tre (om man menar 03.30)</i>	(= 02.30 på svenska)	TISUS-fälla från engelska/slaviska
<i>Idag, igår, imorse</i> i formell text	<i>i dag, i går, i morse</i>	Svenska Akademien föredrar isärskrivning
<i>Tre gånger i året</i>	<i>tre gånger om året</i>	<i>om</i> före år/dag/dygn
<i>Två gånger om veckan</i>	<i>två gånger i veckan</i>	<i>i</i> före vecka, månad, timme
<i>Han läste boken i en timme (för hastighet)</i>	<i>Han läste boken på en timme.</i>	<i>på</i> = genomförandetid
<i>Jag har inte sett honom i flera år</i>	<i>Jag har inte sett honom på flera år.</i>	negation + duration → <i>på</i>
<i>Arbetet är klart om en vecka senast</i>	<i>Arbetet är klart inom en vecka.</i>	<i>inom</i> uttrycker maxgräns
<i>På 24 december</i>	<i>Den 24 december</i> eller <i>på den 24 december</i>	datum med <i>den</i> , ingen <i>på</i> framför

7. Tidsprepositioner vs temporala adverb och subjunktioner

Typ	Exempel	Funktion
Rent tidsadverb	<i>idag, igår, nu, då, sedan, snart, alltid, ofta, sällan, aldrig, redan, fortfarande, nyligen, hittills</i>	Står på fundamentplats eller efter finit verb
Tidsadverb (preposition + substantiv)	<i>i går, i morgon, i kväll, i morse, i somras</i>	Skrivs isär, fungerar som ett enda adverb
Egentlig prepositionsfras	<i>i augusti, på måndag, under sommaren, om en vecka</i>	Preposition + nominal

Typ	Exempel	Funktion
Subjunktion (inleder bisats)	<i>när, då, medan, innan, sedan, efter att, så fort, så snart, tills, så länge</i>	Inleder bisats

Dubbelfunktioner:

- *innan* och *efter* fungerar både som preposition (*innan mötet*) och subjunktion (*innan jag åt*).
- *sedan* är preposition (*sedan 2019*), subjunktion (*Sedan han kom hit, har han trivts*) och tidsadverb (*Vi åt, och sedan gick vi hem*).

V2-regeln påverkar tidsadverbial: när tidsuttrycket inleder satsen kommer verbet på andra plats: *I morgon åker jag till Göteborg.* (ej *I morgon jag åker...*). Denna regel testas både implicit och explicit i TISUS.

8. Formellt vs informellt och modernt språkbruk

8.1 Skriftliga normer (relevant för TISUS skriftlig färdighet)

Talspråk / informellt	Skriftspråk / formellt
<i>idag, igår, imorgon, imorse</i>	<i>i dag, i går, i morgon, i morse</i>
<i>sen</i>	<i>sedan</i>
<i>3 år</i>	<i>tre år</i> (tal under hundra skrivs ut i löpande text)
<i>Han kom för en timme sen</i>	<i>Han kom för en timme sedan</i>

8.2 Register-variation

- *om kvällen* förekommer i äldre och formellt skriftspråk, men modernt standardspråk föredrar *på kvällen*.
- *alltsedan* och *ända sedan* är formella varianter av *sedan*; lämpliga för variation i den skriftliga uppsatsen.
- *intill denna dag, intill vidare* har en formell, något ålderdomlig klang.
- I tidnings- och nyhetsspråk används systematiskt *på* + bestämd form av veckodag istället för *i ...s*: *Domen föll på onsdagen* (= *i onsdags*). Detta är en register-konvention som läsförståelsedelen ofta innehåller och som testtagaren bör känna igen utan att själv behöva imitera den i sina uppsatser.
- *från och med* och *till och med* (eller förkortningarna *fr.o.m.* / *t.o.m.*) hör hemma i formellt skriftspråk; i tal hörs ofta bara *från X till Y*.

8.3 Modernt språkbruk – aktuella tendenser

- **Samman skrivning** av *idag, igår, imorgon* sprider sig i sociala medier och informella sammanhang. Svenska Akademien och Språkrådet rekommenderar dock fortfarande **isärskrivning** i offentlig och akademisk text – detta är en TISUS-norm.
- **Innan** som preposition (= *före*) är fullt etablerat i nutidssvenska och bekräftas av Isof, även om *före* är säkrare i formell text.
- Decenniebenämningen *på 1990-talet* är dominant; varianten *under 1990-talet* återfinns i historisk och samhällsvetenskaplig text och har samma normgrad.

9. Klassiska TISUS-fallgropar – sammanställning

1. **Klockslag:** *halv tre* = 02.30, inte 03.30.
2. **Årstidens fyra fall:** *i somras / i sommar / på sommaren / till sommaren* skiljer förflutet, kommande, återkommande och planmässigt.
3. **om vs inom:** *om en vecka* = exakt; *inom en vecka* = senast.
4. **för...sedan vs sedan:** preteritum vs perfekt.
5. **i vs på** för varaktighet: positiv vs negativ/hastighet.
6. **Veckodag i tre former:** *på måndag* (framtid), *i måndags* (förfluten), *på måndagen* (pressens dåtid eller återkommande), *på måndagar* (vana).
7. **Frekvenstabellen:** *i* (vecka, månad, timme, kvartal), *om* (år, dag, dygn), *per* (alla, inkl. natt).
8. **innan vs före:** *före* säkrare som preposition i akademisk text.
9. **i dag, i går, i kväll, i morse** – alltid två ord i formell skrift.
10. **Datum:** *den 24 december*, inte *i den 24 december*.
11. **Negation kräver på:** *Jag har inte sett honom på länge*.
12. **Pressens på onsdagen = i onsdags** (passar förfluten tid i nyhetspråk).
13. **Decennier:** *på 1990-talet*, inte *i 1990-talet* eller *vid 1990-talet*.
14. **Hastighet kräver på:** *Han springer 100 m på 10 sekunder*.
15. **Efter superlativ/ordningstal står på:** *Det bästa på tio år*.

10. Komprimerad minnesnyckel

För TISUS-förberedelsen är följande fyra rader kärnan:

1. **När i framtid?** *om* en vecka, *på* måndag, *i* sommar, *till* julen, *i* augusti, *i* morgon, *inom* en vecka.
2. **När i dåtid?** *för* en vecka *sedan*, *i* måndags, *i* somras, *i* julas, *i* augusti, *i* går, *i* morse.
3. **Hur länge?** *i* tre år (positivt/pågående), *på* tre år (negativt eller hastighet), *under* tre år (formellt), *sedan* tre år (fortgår), *inom* tre år (maxgräns).
4. **Hur ofta?** *två gånger i veckan/månaden/timmen*, *två gånger om året/dagen/dygnet*, *två gånger per natt, varje dag*.

11. Rekommenderade fördjupningskällor

- **Svenska Akademiens grammatik (SAG)** – det fullständiga normverket, särskilt band 2 om ord och band 4 om satser.
- **SAOL** och **SO (Svensk ordbok)** på svenska.se – verifiera enskilda prepositioner.
- **Institutet för språk och folkminnen (Isof) – Frågelådan** (frageladan.isof.se) – auktoritativa svar om *innan/före*, *framemot*, *i går/igår* m.fl.
- **Stockholms universitet, Institutionen för svenska och flerspråkighet** – TISUS exempelprov och bedömningskriterier.
- **Göteborgs universitet, Institutionen för svenska, flerspråkighet och språkteknologi** – behörighetsgivande kurser i svenska.
- **Etablerade läromedel:** *Form i fokus* (B och C), *Mål 3, Rivstart B1+/B2, Mått på språket, Svenska Utifrån*.
- **Språkrådet** – aktuella rekommendationer för svenskt språkbruk.